

1987-06-15

11.392-558-87

Rek + mb

Gävle kommun
801 14 GÄVLE

Byggnadsminnesförklaring av Berggrenska gården, fastigheten
Norr 39:3 (kv Lyktan) i Gävle stad och kommun

Fråga om byggnadsminnesförklaring har väckts av länsstyrelsen
den 18 mars 1981 efter förslag från byggnadsnämnden i Gävle.
Förslag till skyddsföreskrifter har remitterats den 21 maj
1986 till Gävle kommun, riksantikvarieämbetet och läns museet.

Kommunstyrelsen i Gävle har efter remiss till byggnadsnämnden
den 1 april 1987 godkänt byggnadsminnesförklaringen och skydds-
föreskrifterna. I enlighet med byggnadsnämndens yttrande
påpekade dock kommunstyrelsen att punkt fem i skyddsföreskrift-
erna borde vidgas till att även gälla skyddsområdets mark och
dess behandling. Länsstyrelsen noterar att ett skydd av mark
och markbehandling inte kan föreskrivas genom byggnadsminnes-
lagen. Punkt sex som föreskriver att skyddsområdet skall vårdas
på ett sådant sätt att byggnadens karaktär och utseende inte
förvanskas, ger ett visst skydd för marken och dess anpass-
ning till huset.

Läns museet har i skrivelse den 16 juni 1986 tillstyrkt bygg-
nadsminnesförklaringen och föreslagna skyddsföreskrifter.

Riksantikvarieämbetet har i yttrande den 18 augusti 1986 till-
styrkt byggnadsminnesförklaringen och skyddsföreskrifterna.

Byggnadsminnesförklaringen är förenlig med stadsplan, fast-
ställd av länsstyrelsen den 3 juli 1980, där skyddsområdet
anges som reservat för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse
och betecknas med Q.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 1 § lagen om byggnads-
minnen Berggrenska gården, fastigheten Norr 39:3 (kv Lyktan)
i Gävle stad och kommun för byggnadsminne och meddelar enligt
2 § samma lag skyddsföreskrifter enligt bilaga 2.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om underhållet
av byggnaden. Även läns museet kan rådfrågas.

Om ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföre-
skrifter är nödvändig för att byggnaden skall vara till nytta
eller om sådan ändring eljest kan anses påkallad av särskilda
skäl får länsstyrelsen enligt 3 § lagen om byggnadsminnen med-
dela tillstånd därtill.

Utan avgift

1987-06-15

11.392-558-81

Enligt 14 § tredje stycket lagen om byggnadsminnen gäller detta beslut omedelbart, även om det överklagas.

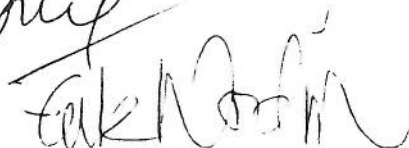
./.
Hur man överklagar detta beslut framgår av bilaga 1.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Lars Ivar Hising, jämte ledamöterna Marianne Ahlqvist, Jens Alvarsson, Birgit Andersson, Bengt Björkman, Sixten Bäckström, Willy Eriksson, Bertil Hulth, Margit Jonsson, Sven Eric Lundahl, Håkan Stjernlöf, C-G Sjölander, Håkan Vestlund, Olle Östrand, Stig Zettlin samt personalrepresentanten Lillemor Nilsson, ST-länsstyrelse.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Johny Rangrost, tf 1:e länsassessor Göran Fagerström, länsarkitekt Lars-Ulrik Bergström samt länsantikvarie Erik Nordin, föredragande.

Lars Ivar Hising

Erik Nordin

Kopia till

- ✓ Riksantikvarieämbetet
- Kulturnämnden i Gävle kommun
- Länsmuseet
- Byggnadsnämnden i Gävle kommun
- Inskrivningsmyndigheten vid Gävle tingsrätt
- Överlantmätarmyndigheten
- Planenheten

F D KÖPMANSGÅRD

11.392-558-81

NORR 39:3 (KV LYKTAN)

GÄVLE STAD, GÄVLE KOMMUN

Byggnadsminne 87-06-15

Huvudbyggnaden
Foto: Länsmuseet i Gävleborgs län

Västra flygelbyggnaden
Foto: Länsmuseet i Gävleborgs län

Historik

Berggrenska gården byggdes omkring 1813 efter ritningar av stadsbyggmästaren C A Wahrberg. Den tvåvåninga huvudbyggnaden, mot Gävleån, uppfördes i nyklassisk stil. Fasaderna är klädda med träpanel och är sparsamt utsmyckade. Taket är valmat och ursprungligen tegelklätt, numera plåt. I mitten av husets långsida finns på bottenvåningen en genomlöpande förstuga med huvudingång från N Strandgatan. Vid uppförandet av gården tillkom dess terrassanläggning samt den putsade muren med pelare som omger fastigheten.

Gården fungerade ursprungligen som köpmansgård med utrymmen för handel, bostad samt rum och stall för gästade bönder och handelsmän. Den var en karaktäristisk gårdstyp i dåtidens Gävle. Dess namn har det fått efter köpmanssläkten Berggren som ägde gården fram till 1891.

Sommaren 1869 drabbades stadens centrum av en omfattande eldsvåda. Alla gårdsbyggnader på Berggrenska gården brann ner medan huvudbyggnaden i stort sett skonades. Vid återuppbyggnaden uppfördes de båda envåningsflyglarna av trä efter Kyrkogatan och inkörsporten till gården förlades mellan dessa. I samma axel som huvudbyggnadens genomgående förstuga.

Efter nästan 80 års användning som köpmansgård fick fastigheten andra funktioner då den 1891 såldes till Gefle Stads Borgarskola. Fram till 1980-talet har ett flertal skolor samt på senare år läromedelscentraler haft sina lokaler i gården. Byggnaderna har under den tiden förändrats efter skolans behov, framför allt interiört medan exteriören i stora drag har behållit sitt ursprungliga utseende. År 1904 tillbyggdes den östra flygeln med stenbyggnaden.

Under mitten av 1980-talet har gården genomgått en stor renovering och ombyggnad. Huvudbyggnadens och flyglarnas exteriörer har i stora drag behållit sitt utseende och har målats i en äldre färgsättning.

Flyglarnas interiörer har byggts om kraftigt och inget av den äldre inredningen kvarstår. Huvudbyggnadens inre har genomgått en mindre ombyggnad och i viss mån har den äldre rumsindelningen återställts. Äldre snickerier har bevarats och kompletterats. Den ursprungliga genomgående portgången och trapphallen har bevarats och har återfått sin funktion. Byggnaderna inrymmer idag länets hemslojd, turistinformation, café och olika hantverks- och försäljningslokaler.

Berggrenska gården besitter ett stort kulturhistoriskt värde genom att det är det enda kvarvarande och exteriört välbevarade handelshuset i Gävle. Dess huvudbyggnad är ett av de få husen som klarade sig från branden 1869 och som har fått behålla sitt ursprungliga arkitektoniska utseende.

Skyddsområde

Skyddsområdet sammanfaller med fastighetsgränsen (kv Lyktan 1 - 2). Inom fastigheten är alla byggnader exteriört skyddade samt vissa delar av huvudbyggnadens interiör. Skyddet omfattar även gårdens terrassanläggning och omgärdande mur och staket.

Skyddsföreskrifter

1. Byggnaderna inom skyddsområdet får inte rivras, ombyggas eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
2. Interiör och fast inredning i huvudbyggnadens förstuga, trapphus samt övre våningens trapphall och rumsfil mot söder får inte ombyggas, övermålas eller på annat sätt förändras. Sängkammarnischens snidade listverk i bottenvåningens nordöstra rum får inte borttagas, övermålas eller på annat sätt förvanskas.
3. Arbeten i byggnadernas inre som medför ingrepp i den bärande stommen skall utföras efter förslag som godkänts av länsstyrelsen.
4. Byggnaderna skall i samråd med länsstyrelsen ägnas för deras bestånd erforderligt löpande underhåll med sådana material och metoder som deras kulturhistoriska värde kräver.
5. Gårdens terrassanläggning och omgärdande mur med befintliga murpelare och staket får inte ombyggas, ändras eller borttagas.
6. Skyddsområdet skall vårdas på sådant sätt att byggnadernas karaktär och utseende inte förvanskas.

